

EL FRANQUISME (1939-1975)

*Història d'Espanya i Catalunya
2n Batxillerat*

Per què després de la Guerra Civil no va arribar la pau sinó una llarga postguerra?

1.

SUPORTS I INSTITUCIONALITZACIÓ DEL RÈGIM

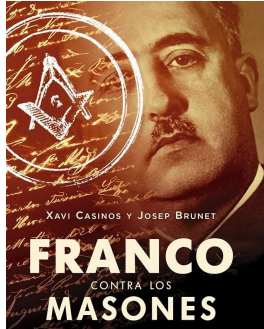
1939-1975

EL PENSAMENT POLÍTIC DE FRANCO

Militar africanista, molt catòlic, que professava un nacionalisme espanyol de signe agressiu i excloent. L'essència dels valors nacionals eren la **jerarquia**, la **disciplina** i l'**ordre**. (v.militars)

- Els seus sentiments religiosos s'intensifiquen quan l'Església qualifica la insurrecció de **croada**.
- S'identifica amb un personatge providencial escollit per Déu per salvar la pàtria.

ENEMICS NATURALS (que conspiren contra Espanya)

- Liberals
- Maçons
- Anarquistes
- Jueus
- Socialistes i Comunistes

DECADÈNCIA D'ESPANYA

il·lustració i liberalisme
(ideologies alienes al país)

CATOLICISME = PÀTRIA

NACIONALISME AGRESSIU: interpretació heroica de la història d'Espanya. Cal copiar els Reis Catòlics, la conquesta d'Amèrica i l'imperi dels Àustries.

- Idea d'**Espanya monolítica** i homogènia (s'identifica amb Castella), i no admet cap altra diferència nacional. Ho entén com a separatismes que cal combatre.
- Valora **negativament la DEMOCRÀCIA i la SEPARACIÓ DE PODERS** (revolució liberal)
- Per Franco el poble espanyol és com un menor d'edat que no està capacitat per viure en democràcia.

DIFERÈNCIES RESPECTE D'ALTRES FEIXISMES EUROPEUS

- Dictadura dura 30 anys més que en altres països feixistes europeus. Això fa que s'hagi d'adaptar a noves circumstàncies internacionals i socials.
- Va esborrar els aspectes externs més cridaners i **va anar adquirint un to més moderat** però mai renuncia als seus principis bàsics.
- **ESPECIFICITATS:**

- No va tenir mai un partit únic tan cohesionat
- L'**exèrcit** va tenir una influència més gran
- La presència del **catolicisme** a la seva doctrina
- No va formular ni practicar principis racistes (tot i que invocava a la raça i malparlava dels jueus)

ELS SUPORTS DE LA DICTADURA FEIXISTA

PILARS DEL RÈGIM

EXÈRCIT

PODER DISSUASIU

- * Militars molt **fidels** (també la Guàrdia Civil i la policia armada). Els tribunals militars de justícia intervenen en la **repressió de "delictes polítics"**
- * Participació política (ministres, governadors civils o procuradors)

FET-JONS

PODER ORGANITZADOR

+ Tradicionalistes i dreta conservadora

- * **Falange** : cos burocràtic de l'estat, amb funcions de propaganda i d'organització en el **Sindicat Vertical**. Ocupen sovint carteres d'Habitatge, Treball i Agricultura.
- * Els **tradicionalistes** ocupen Justícia i presidència de les Corts.

NACIONALSINDICALISME

ESGLÉSIA CATÒLICA

PODER LEGITIMADOR

- * **Defensa i justifica del règim**: clau davant l'opinió catòlica espanyola i internacional. Concordat amb la Santa Seu el 1953.
- * Importants **concessions**: beneficis econòmics, màxima autoritat en el sistema educatiu, s'imposa la moral cristiana, presència al govern (Ensenyament, Hisenda i Afers Estrangers)

NACIONALCATOLICISME

FASES DEL PROCÉS D'INSTITUCIONALITZACIÓ

POSTGUERRA (1936/9-1959)

- Institucionalització del franquisme
- Aïllament internacional i **autarquia** econòmica (retrocés econòmic)
- **Repressió** duríssima
- Inici del reconeixement internacional (1951-1959) i del **nacionalcatolicisme**

“DESENVOLUPISME” (1959-1969)

- Nova orientació econòmica: Pla d'Estabilització i desenvolupament
- **Miracle espanyol** i desenvolupisme tecnocràtic
- Modernització social

CRISI DEL RÈGIM (1969-1975)

- Immobilitisme polític
- Augment de l'oposició
- Mort de Franco

LLEIS FONAMENTALS

LEYES FUNDAMENTALES DEL REINO

Fuero del Trabajo (1938)

Regulava les relacions laborals i establia els principis del nacionalsindicalisme

Ley del Referéndum Nacional (1945)

Establia l'única via de participació política ciutadana

Ley Constitutiva de las Cortes (1942)

Establia unes Corts només deliberatives i supeditades a Franco

Integrada per procuradors escollits per Franco o com a representants de les corporacions

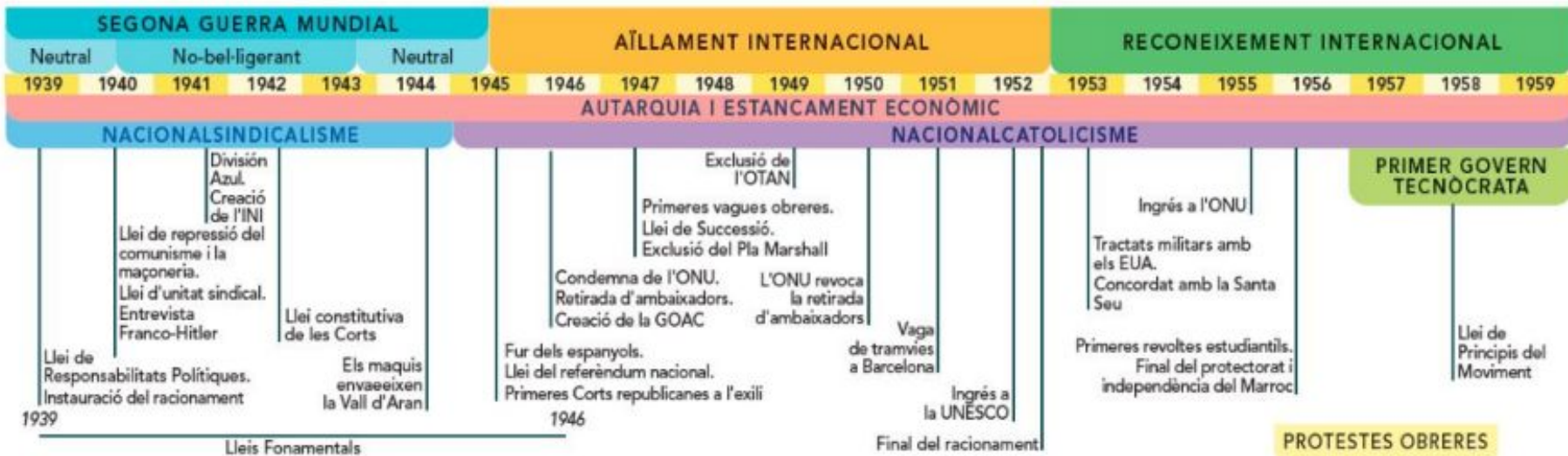

Fuero de los Españoles (1945)

Declaració de drets subordinats a la ideologia del règim i sense garanties d'exercir-los

Ley de Sucesión (1947)

Establia Espanya com a regne representat pel caudillo que nomenaria successor un rei

II GUERRA MUNDIAL (1939-1945)

- Neutralitat Espanyola
- Simpatia per potències de l'Eix (minerals + Divisió azul)
- Augment de signes feixistes

AÏLLAMENT INTERNACIONAL (1945-1950)

- Espanya, reducte feixista
- 1946, ONU no admet Espanya (Retirada d'Ambaixadors)
- Franco millora imatge règim (salutació, **LLEI DE SUCESSIÓ**: Espanya seria un regne). Consell de regència i consell del regne.

GUERRA FREDA (1950-1959)

- 1952, admissió a la UNESCO
- 1953, Acord amb els EUA (posen bases militars)
- 1953, Concordat Vaticà
- 1955, Admissió a l'ONU (visita Eisenhower)

GOVERN DELS TECNÒCRATES

CRISI FINAL

EXPANSIÓ ACCELERADA DE L'ECONOMIA / PLANS DE DESENVOLUPAMENT

GRAN ONADA MIGRATÒRIA

1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
<ul style="list-style-type: none"> • Pla d'estabilització. Creació d'ETA 			<ul style="list-style-type: none"> • "Contuberni de Munic" 				<ul style="list-style-type: none"> • Llei de premsa 	<ul style="list-style-type: none"> • Llei orgànica de l'Estat. • Llei de llibertat religiosa. • Llei de la Seguretat Social. 	<ul style="list-style-type: none"> • Independència de Guinea Equatorial 		<ul style="list-style-type: none"> • Llei general d'educació. • Consell de guerra a Burgos. • Acord preferencial amb la CEE. • Carrero Blanco, president del govern. 		<ul style="list-style-type: none"> • Congrés de Suresnes (PSOE). "Espíritu del 12 de febrero" 	<ul style="list-style-type: none"> • Atemptat i mort de Carrero Blanco • Junta Democrática. 	<ul style="list-style-type: none"> • Execució de membres d'ETA i del FRAP. • Plataforma de Convergència Democrática. • Marxa Verda. • Acord de Madrid 	<ul style="list-style-type: none"> • 20 novembre • Mort de Franco • Consell de Forces Polítiques de Catalunya
					<ul style="list-style-type: none"> • Sindicat Democràtic d'Estudiants (SDEUB) 			<ul style="list-style-type: none"> • Cessió d'Ibni al Marroc. • Escàndol Matesa. • Joan Carles, successor a títol de rei 			<ul style="list-style-type: none"> • Vaga general obrera 		<ul style="list-style-type: none"> • Llei sindical 			
					<ul style="list-style-type: none"> • Execució del comunista Julián Grimau • Tribunal d'Ordre Públic (TOP) 								<ul style="list-style-type: none"> • Assemblea de Catalunya 			
						<ul style="list-style-type: none"> • Fundació de CCOO • Celebració dels "25 años de paz". • Vaga minera d'Astúries. • Primer pla de desenvolupament 										

- Expansió econòmica dura fins el 1973 però al 1969 ja hi ha símptomes de descomposició del règim
- Oposició amb capacitat mobilitzadora (procés de Burgos contra ETA, procés 1001 contra CCOO)
- Franco delegava més a **Carrero Blanco** (que morirà assassinat l'any 1973)
- Distanciament progressiu de l'Església (C.Vaticà II)
- Accions terroristes d'**ETA i el FRAP**
- Tensions entre **immobilistes i aperturistes**
- Paràlisi política 1969-1973 (només s'aprova la *Ley General de Educación*, al 1970)
- **UMD** (associació clandestina de militars)
- 1974-75 **Arias Navarro** endureix la repressió (**Puig Antich**, 5 executats d'ETA i FRAP)

2.

LA REPRESSIÓ I L'OPOSICIÓ A LA DICTADURA

Repressió política, social i cultural

“TERROR CALENT”

- Repressió contra moviments democràtics i d'esquerres s'articula amb 2 lleis:

- Llei de Responsabilitats polítiques (1939)
- Llei de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme (1940)

Jurisdicció militar

- Entre el 1939 i el 1945, **70.000 persones són jutjades** a Catalunya i el País Valencià i **10.000 van ser afusellades**.
- Protestes i peticions d'indult internacionals.
- 1963 es crea el **Tribunal d'Ordre Públic** (TOP)- polítics i terrorisme

“TERROR FRED”

- **Depuracions** (funcionaris, professors)
- **Repressió cultural** imposa els valors dels vencedors (tergiversar la història, visió de la dona...)

L'intent de genocidi cultural a Catalunya

- S'imposa per la força un **nacionalisme espanyol unitari**, eliminant nacionalitats existents.
- Els catalans, a més de la repressió social i política, vam patir una **repressió** de tots els **senyals d'identitat catalana**.

- **Polític:** derogació de l'Estatut
- **Cultural:** prohibició de l'ús públic del català
- **Simbòlic:** prohibició inicial de la senyera o les sardanes
- **Terminològic:** canvi de noms de places i carrers
- **Social:** confiscació de béns de moltes associacions i institucions catalanes

- Afusellament de **Lluís Companys** (detingut a França per la Gestapo)
- Molta resistència a Catalunya (activitats clandestines en català)

Oposició durant la fase totalitària (anys 40)

- Fronts de lluita antifranquista:

Moviment obrer

- Activitat clandestina de petits grups del PCE, PSOE i CNT
- Incrementen la pressió a la fase d'aïllament (Vaga de Catalunya 45 i País Basc, 47).

Grups monàrquics

- Noblesa i alta burgesia. Oposició basada en la conspiració
- 1943 tinent general demanen a Franco la restauració monàrquica
- 1945 Joan de Borbó: **Manifest de Lausana** per restaurar monarquia (aliats poc interessats)

Maquis o guerrilles

- Nuclis que subsistien escampats per la muntanya (seguien en guerra)
- Unitats que havien lluitat victoriosament contra els alemanys i entre el 44-50 intervenen en diferents llocs (ocupen la Val d'Aran)

- **Dècada de 1950**, tres canvis:

1.- **Renúncia a la pràctica violenta**

2.- **Transformació generacional i social** dels seus membres

3.- Impuls de l'actuació opositora a les **universitats** i en el sí dels **sindicats** franquistes.

- Les accions més freqüents: **vagues (il·legals)**

- **VAGA DELS TRAMVIES** (Bcn, 1951)

Oposició a Catalunya (1939-1959)

*Tant a Catalunya com a la resta
d'Espanya va ser testimonial.*

- A l'**exili** es manté la Generalitat de Catalunya. Després de Companys nomenen a **Josep Irla**. El 1954 els diputats catalans escullen **Josep Tarradellas**.
- **Normalització cultural i difusió del fet català** des de l'exili (Josep Trueta, Pau Casals)
- Al país, grups **nacionalistes** (Front Nacional de Catalunya, FNC), d'**esquerres** (Moviment Socialista de Catalunya, MSC) lluiten clandestinament
- Els **anarquistes** continuen l'oposició violenta fins el 1960 (quan moren Quico Sabater i Ramon Vila)
- Grups CC (Crist-Catalunya), Jordi Pujol

1966, la **lleï de premsa** permet escriure en català però hi ha censura

Oposició a partir de 1959

- **1962 Col·loqui de Múnic** - liberals, socialistes i monàrquics exiliats es troben a Munic i exigeixen drets bàsics i llibertats a Espanya per poder entrar al Mercat Comú Europeu.
- Dècada dels 60 fins el 1975 **s'incrementa l'oposició** i les crítiques al règim s'estenen (assemblees, vagues, conspiracions, manifestacions, agitació a l'àmbit universitari...)
- Fase d'accions terroristes de **FRAP i ETA**
- Demandes de llibertat sindical i drets polítics

- PCE (Santiago Carrillo) i PSOE (Felipe González) son els partits clandestins més nombrosos (menys a Catalunya)
- **Junta democrática** (institució unitària de l'oposició del PCE) i **Plataforma de Convergència Democrática** (al voltant del PSOE)

Oposició a Catalunya (1959-1975)

1. Els fets del Palau

El cant de la senyera

Empresonament de Jordi Pujol

2. Oposició política i obrera

PSUC atrau universitaris i classe obrera
(detencions freqüents)

CCOO (1964 a Catalunya)

3. Oposició popular

Iniciatives culturals, editorials, renovació
pedagògica (*Edicions 62, Mestres Rosa Sensat,
Cavall Fort, Òmnium Cultural...*)

4. Assemblea de Catalunya (1971)

Llibertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia i
solidaritat amb tots els pobles d'Espanya

La mort de Franco

- **Carrero Blanco** i **Arias Navarro** seran els darrers caps de Govern
- Moment de **molta repressió** (afusellen membres d'ETA i el FRAP, Puig Antich...)
- Franco mor el 20 de novembre de 1975
- Mesos més tard tornen la **democràcia** i l'**Estatut d'Autonomia**.
- Els partits polítics representants de l'herència franquista quasi no tenen diputats.

3.

CANVIS DEMOGRÀFICS

Balanç demogràfic de la Guerra Civil

Evolució del Creixement Natural a Espanya durant el franquisme (1936-1975)				
Any	Natalitat (‰)	Mortalitat (‰)	Mortalitat infantil (‰)	Creixement natural (‰)
1936-40	21,6	17,9	125	3,7
1941-45	21,6	14,3	115	7,3
1946-50	21,4	11,6	81	9,4
1951-55	20,3	9,8	54	10,5
1956-60	21,4	9,1	43	12,3
1961-65	21,3	8,6	32	12,7
1966-70	20,0	8,5	24	11,5
1971-75	19,1	8,4	21	10,7

El creixement natural o vegetatiu indica la diferència (N-M)

- **620.000 víctimes** de la guerra
- **Augment de la mortalitat** per les males condicions laborals, higièniques i alimentàries de la dècada dels 40
- Més de **300.000 persones a l'exili** (Inicialment marxen unes 450.000 persones)
- Molta **població reclusa** durant el primer decenni de la dictadura
- **Caiguda de la natalitat** (morts i empresonats eren joves)
- Disminució del nombre d'homes respecte el de dones
- Repressió franquista i exili afecten a 6 milions de persones (800.000 famílies)
- **Flux migratori** creixent a Catalunya (depuracions)

EXILIATS REPUBLICANS* A FRANÇA (MARÇ 1939)

Refugiats	Nombre
Dones, nens i ancians	170000
Militars	320000
Homes civils	40000
Ferits	10000
TOTAL	440000
*del conjunt d'Espanya	

VÍCTIMES DE LA GUERRA CIVIL*

	Republicans	Insurrectes
Combat	85000	75000
Repressió en la guerra	78000	51000
Mort per penalitats	149000	20000
TOTAL (guerra i postguerra)	436900	221000
Exili	430000	–
*El nombre de víctimes de la Guerra Civil presenta diferències notables segons la font. Aquí s'ha fet una aproximació a partir de fonts diverses.		

El creixement natural

- Passada la postguerra evolució demogràfica és la mateixa:
 - Decreixement natalitat
 - Decreixement mortalitat
- Als **anys 60** hi ha un tímid **creixement de la natalitat** (moment d'industrialització del país)
- Dècada dels 80-90 hi ha molts joves en edat de treballar.

Els moviments de població

MIGRACIÓ INTERIOR (Des del 1950)

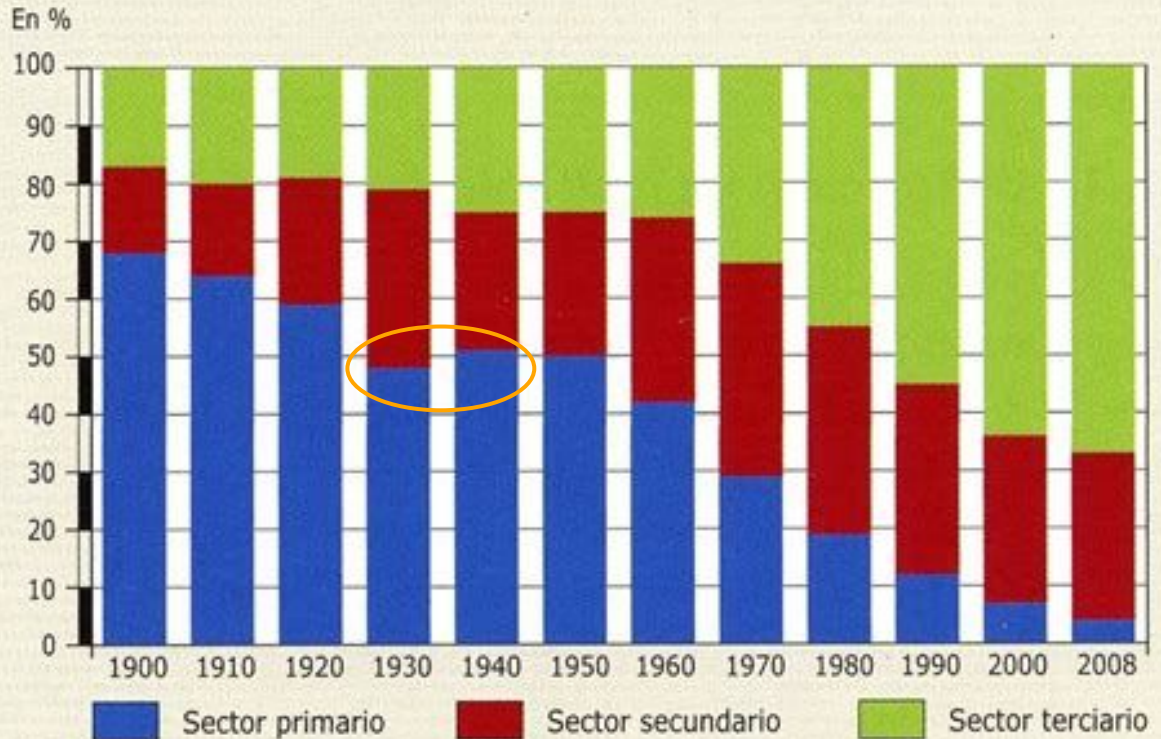
- Zones agrícoles de l'interior cap a la perifèria industrial
- Dins de cada regió de nuclis de població més petits a nuclis més grans
- Catalunya, Madrid i el País Basc, principals zones d'acollida
- País Valencià, Canàries i Balears, segons en acollida
- Migrants vénen d'Extremadura, Andalusia, Castella la Manxa i Galícia (60)
- Migració interior no s'atura fins l'any 1980
- Procés de desruralització "natural"
- Problema de l'habitatge: **augmenta el barraquisme**
- **FAMÍLIES** (habitualment)

MIGRACIÓ EXTERIOR (Des del 1958)

- Inexistent fins el 1945 (Guerra Mundial)
- 1946-1950 Cap a l'Amèrica Llatina
- 1959-1973 Cap a països europeus (2 milions de persones)
- Crisi econòmica internacional atura l'emigració
- **HOMES SOLS** (habitualment)

La població activa

- Població activa al camp **augmenta** entre 1930 i 1940
- Durant la dictadura franquista el **sector primari es redueix** a més de la meitat
- El **sector secundari i de serveis augmenta** i al final de la dictadura se situa en xifres semblants a Europa.

La població a Catalunya

Francesc Candel

ELS ALTRES CATALANS

Pròleg de Najat El Hachmi

EDICIÓ NO CENSURADA

- **Catalunya dobla la població** durant la dictadura franquista (de 290.000 habitants a 570.000 entre el 40 i el 75)
- ONADA MIGRATÒRIA degut a la demanda de mà d'obra per part de la **indústria**
- Les persones nouvingudes al 1960 s'instal·len a nuclis industrials (90% Barcelonès, Vallès Occidental i Baix Llobregat)
- Procedeixen de **fora de Catalunya** (Andalusia, Extremadura, Castella la Manxa)
- Són acollits en municipis suburbials
- Catalunya no tenia un govern autònom per poder integrar la població immigrant però **no es va donar una segregació social important.**

4.

EVOLUCIÓ
ECONÒMICA

Evolució econòmica

1939-1959

DEPRESSIÓ I ESTANCAMENT

“La llarga postguerra”

Fase totalitària del règim

- L'autarquia (1939-1950)
- La dècada dels 50

1959-1973

EXPANSIÓ ECONÒMICA

Fase tecnocràtica i descomposició final

- Pla d'Estabilització (1959-1973)
- Crisi final de la dictadura (1973-1975)

La llarga postguerra (1939-1959)

- La guerra civil comporta **destrucció i costos econòmics importants**: 1800 milions d'euros en armament, estralls en edificis públics i xarxes de comunicació (ex. ferroviària), descens de la producció agrícola i industrial, caiguda de la renda nacional i la renda per càpita...
- El que no és lògic és que **l'estancament duri 20 anys**.
- Entre el 1939 i el **1954** la població treballava més, amb pitjors condicions i amb un nivell de vida més baix.
- Necessiten **15 anys** per recuperar el nivell econòmic del 1935.
- Molts **països europeus recuperen** el nivell econòmic **entre 3 i 5 anys** després de la Segona Guerra Mundial (molt més destructiva)

La mala situació econòmica no és només per causa de la guerra

L'autarquia (1939-1950)

- Temps de **restriccions elèctriques, fam i misèria**
- Aïllament polític d'Espanya, Franco opta per la repressió al moviment obrer i l'**autarquia econòmica**.
 - Aïllar-se econòmicament de l'exterior (refús capital estranger, limitar importacions i exportacions)
 - Intervenció de l'estat en la producció, distribució, preus...
- Creació de l'INI (Instituto Nacional de Indústria): font de dèficit públic
- Espanya no té moltes matèries primeres i no pot produir prou aliments per tota la població: **mercat negre** creixent, estraperlo
- Productes de primera necessitat a través de **cupos**
- Intents de desindustrialitzar Catalunya i el País Basc
- Beneficiats: empresaris, funcionariat corrupte i estraperlo
- Classe obrera: **baixada de salaris i augment de preus** (empresaris amb més beneficis; prefereixen tenir més treballadors que renovar maquinària)

La dècada de 1950

Creixement econòmic moderat

- El règim no abandona l'autarquia però **redueix algunes mesures** intervencionistes: cartilla de racionament (1952), recuperació de les importacions i exportacions, acceptació d'ajuts externs.
- **Fi aïllament internacional**
- Inici **ajut nord-americà** (préstecs a canvi de bases militars): Pacte de Madrid 1953
- **Mobilitzacions socials** que permeten millores salarials (demanda interior)

- Catalunya 1951 (vaga de tramvies)
- País Basc 1957 (13 vagues generals)

Augment de la inflació
(per l'augment de salaris)

AUGMENT DE PREUS

Pagament importacions

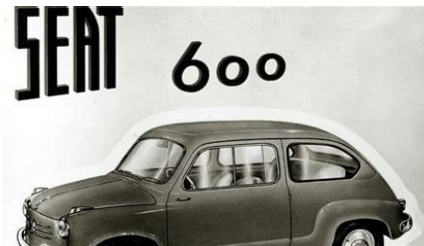
DISMINUCIÓ RESERVA DIVISES

Situació molt crítica (insolvència a 57): PLA ESTABILITZACIÓ URGENT

De l'expansió a la crisi

Pla d'estabilització

1959-1962

El milagro español

1963-1973

Crisi final dictadura

1973-1975

Expansió econòmica (1959-1973)

*Pla d'estabilització i
milagro español*

- Franco es malfia d'aquestes polítiques i les accepta a contracor davant l'amenaça de fallida de l'Estat (pe.Espanya podria haver quedat sense petroli)
- Inclou **tecnòcrates** al govern (molts vinculats a l'*Opus Dei*)

Pla d'Estabilització i
Liberalització
(OBJECTIUS)

1. **Aturar inflació** (estabilitzar preus i salaris)
2. **Liberalitzar el sector exterior** (donar més llibertat per importar i exportar)

- Arran d'aquest Pla es devalua la pesseta, s'impulsa una tímida reforma fiscal, s'aconsegueix l'ajut de l'**FMI**, i de l'**OECE**
- Durant els **primers mesos** els resultats del Pla són **molt negatius**

- Baixada de sous, augment del cost de vida, augment de l'atur)
- Inici de l'exportació (per treure l'estoc de les fàbriques)

- 1961 es comença a notar els efectes del Pla: **expansió econòmica sostinguda**
- A Catalunya es creen i es traslladen moltes fàbriques (metal·lúrgia, tèxtil, químic, construcció...), però sense posar-hi infraestructures estatals.

FMI

Fons Monetari Internacional

Creat després de la Segona Guerra Mundial per fomentar la cooperació econòmica entre països

Ofereix préstecs a països amb interès zero però amb uns requisits

És un club econòmic i l'FMI acaba determinant si un país és fiable

El vot és proporcional a la inversió de cada país.

L'únic país que té dret a vet són els EUA

OECE

Organització Europea per a la Cooperació econòmica

Fundada al 1948 per administrar les ajudes del Pla Marshall

Espanya hi entra al 1959. Actualment és l'OCDE.

- Dècada dels 60 el **producte industrial** creix un 160%, la **renda per càpita es multiplica** per vuit. Espanya passa a ser un país industrialitzat i Catalunya augmenta i diversifica la seva indústria.

CAUSES DE L'EXPANSIÓ ECONÒMICA

- Busquen **finançament suficient** (tenien balança de pagaments deficitària)
 - Turisme
 - Inversions de capital estranger
 - Exportació de mà d'obra (entrada de divises i reducció de l'atur)
- **Plans de desenvolupament** (inversió estatal en infraestructures per crear polígons industrials (*pols de desenvolupament*))

LA BALANÇA DE PAGAMENTS

BALANÇA COMERCIAL = Exportacions-Importacions

- $E > I$ = Superàvit
- $E < I$ = Dèficit

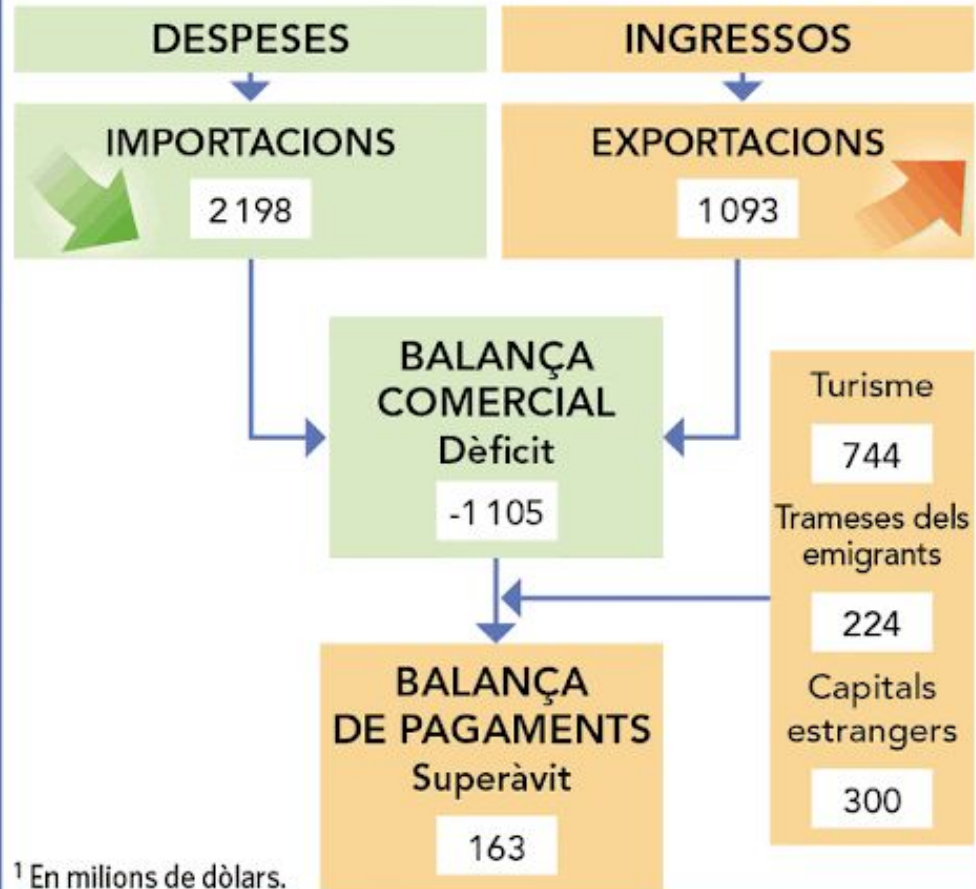

BALANÇA de PAGAMENTS = c/c + CK

- C/c (E-I Béns i serveis)
- **Compte capitals** (financer) entrant i sortint: inversió estrangera, crèdit, transferències, remeses...

Per equilibrar el dèficit, durant el desenvolupisme, s'introdueix inversió estrangera

LA BALANÇA DE PAGAMENTS ESPANYOLA¹ (1959-1969)

¹ En milions de dòlars.

Crisi econòmica (1973-1975)

- L'expansió s'atura a partir de 1973 degut a l'**augment del preu del petroli** (el barril passa de 4,6 dòlars a 11,92)

FACTORS DE LA CRISI

1. **Inflació**
2. **Caiguda de la relació d'intercanvi** (provoca un dèficit de la balança comercial)
3. **Augment del dèficit pressupostari** (L'Estat tenia més despeses que ingressos)

- La situació s'agreuja per l'enduriment del règim i la pressió reivindicativa
- La societat havia canviat molt però el règim s'havia mantingut immòbil
- Els principis ideològics del franquisme quedaven deslegitimats davant les noves circumstàncies socials i internacionals.

5.

TRANSFORMACIONS DE LA SOCIETAT

Dones anant al riu a fer la bugada

La por

- La **por a la repressió** i la **fam** afectaven a quasi tothom (podia haver-hi **denúncies anònimes** contra teu i es podia detenir a qualsevol sense cap garantia)
- La prioritat immediata de la postguerra era reconstruir el nucli familiar.
- Els membres de la família que podien patir represàlies fugien a la muntanya o es refugiaven a **casa un familiar**.
- Això provoca molta tensió perquè si es descobria **tots els membres de la família eren detinguts**.
- A partir de 1960 es comença a perdre la por.

Fam i feina

- L'altra obsessió durant els primers 20 anys era **obtenir queviures i energia**.
- La carestia d'aliments s'aguditzava a partir de la 2° Guerra Mundial (39-45)
- Les autoritats **marcaven preus** i organitzaven un **sistema de racionament** però la corrupció del règim fa que alguns acaparin productes de primera necessitat i els venguin molt més cars (**estraperlo**)
- Les **condicions laborals havien empitjorat moltíssim** (48h/s +2, treball de dilluns a dissabte, acomiadaments per motius polítics (fins i tot després de la legislació laboral del Pla d'Estabilització)

Socialització, el paper de l'església

- L'**Església** estructura i difón el retorn als valors tradicionals.
- Als 40 i 50 hi ha **molts actes religiosos de masses** a on es preconitzen uns rols deginits per homes i dones en el si d'una família tradicional.

- A partir del **Concili Vaticà II** (1961-1965) es produeix un canvi en determinats sectors de l'església (especialment a Catalunya i Euskadi) i **alguns sectors cristians legitimen la lluita antifranquista**.

Oci

- Els primers 20 anys possibilitats d'oci escasses.
- La **ràdio** crea un espai d'integració de la població per recuperar una quotidianitat que fes oblidar la guerra. Per a molts ciutadans (especialment els analfabets) la ràdio era l'**enllaç amb l'exterior**.
- L'impacte socialitzador més gran el tenien els **serials radiofònics**.

- A partir dels 60 (fi aïllament, turisme, expansió econòmica...), el cinema, teatre, la televisió i la mobilitat en cotxe (**Seat 600**) diversifiquen l'oci.

Una societat urbana

- Flux d'habitants del camp als nuclis urbans
- L'expansió de les ciutats espanyoles es caracteritza per la **manca de planificació**
- Degradació important dels centres urbans
- Creixement desordenat i de mala qualitat per la perifèria (**barraquisme**)

- Predomini societat urbana
- Retrocés del col·lectiu jornal·ler
- Expansió d'una classe d'agricultors orientats al mercat

- **Dissolució** del bloc de poder tradicional (interessos financers, agraris i burocràtics), **OLIGARQUIA** del s. XIX

Base social dels revoltats a la Guerra Civil

Nova estructura social urbana

- La **classe social** o si pertanyies a **vencedors o vençuts** determinava la vida quotidiana.

CLASSES POPULARS

- Procés de **desruralització** (passen a ser obrers a les ciutats)
- L'èxode rural acaba amb el problema de la terra
- Creixement extraordinari **jove classe obrera** (a Catalunya, 1/3 de la població activa total)

CLASSES MITJANES

- Es manté la petita burgesia tradicional
- Apareix una nova classe mitjana vinculada amb l'**activitat terciària** i la "tecnocratització"

CLASSES BURGESES

- Passen de sectors tradicionals (cotó) cap a sectors industrials en expansió (construcció, metal·lúrgia, químiques, etc).
- Nova burgesia vinculada a **empreses transnacionals** i **capital estranger** amb relacions molt estretes amb l'administració franquista.

Canvi d'estructura de classes i de mentalitat

- Modificació de l'estructura de classes al camp, especialització obrers i creixement de la classe mitjana

Món rural

- Descens dràstic del nombre de jornalers
- Accés a la propietat dels arrendataris
- Pèrdua de prestigi i de pes global en l'economia dels terratinents
- Canvi de mentalitat dels jornalers (ús maquinària i sous més elevats) no pensen en una revolució social
- La no-tensió al camp fa facilitar la Transició

Nuclis urbans

- Es dupliquen els treballadors a la indústria i sector serveis (50-70)
- Treballadors més qualificats (fins i tot els jornalers s'especialitzen, inicialment eren peons)
- Amb la *Llei de Convenis col·lectius* (1958) la classe treballadora va perdent la por i reivindica millores salarials

Moviment obrer

- Canvi de mentalitat: passen d'aglutinar-se al voltant de la CNT a organitzar-se **al voltant de CCOO**
- Augmenta la conflictivitat laboral però amb un tarannà reformista
- La classe mitjana deixa de veure amb por el proletariat

Classe mitjana

- **Nova classe mitjana** sorgeix de les activitats empresarials, mercat, serveis i empleats d'oficina **augmenta**.
- La vella **petita burgesia** (petits empresaris, treballadors independents, rendistes modestos o artesans) **disminueix**
- Nova classe mitjana amb **mentalitat més oberta**, acostumada a la competència i amb menys por a situacions conflictives

L'educació franquista

- El règim franquista pretenia eliminar l'obra educativa de la Segona República Espanyola
- Difonia els principis ideològics dels vencedors de la Guerra
- Establia un ideari pedagògic basat en el **nacionalcatolicisme**
- Depurà del magisteri el personal docent no afí al règim
- Es prohibí l'ensenyament en català

6.

EL ROL DE LA DONA

El paper de la dona

- Retorn al **sistema de valors tradicionals masclistes** i pèrdua de tots els drets i avenços aconseguits a la Segona República. Dona sotmesa a l'home.
- Funció principal: **cura dels fills i de la llar**.
 - **LEGALITAT:** derogació del divorci, prohibició dels anticonceptius, permís del marit per treballar fora de casa, l'adulteri només es castigava si el cometia la dona.
 - **EDUCACIÓ:** coeducació prohibida, ensenyament de tasques de la llar i de labors.
 - **LEGISLACIÓ LABORAL:** la dona podia ser acomiadada si es casava; tenia un sou inferior; si cobrava, el marit perdia el plus per càrregues familiars; no podia treballar a l'Administració Pública.

- Situació de postguerra feia necessari que la dona treballés, especialment les de classe obrera (**doble jornada**)

Estos son los 17 'principios a no olvidar' de cara a la preparación de la mujer antes del matrimonio

1. Ten preparada una comida deliciosa para cuando él regrese del trabajo.
2. Ofrécete a quitarle los zapatos.
3. Habla en tono bajo, relajado y placentero.
4. Prepárate: retoca tu maquillaje, coloca una cinta en tu cabello. Su duro día de trabajo quizá necesite de un poco de ánimo y uno de tus deberes es proporcionárselo.
5. Durante los días más fríos debéis preparar un fuego en la chimenea para que se relaje frente a él.
6. Preocuparte por su comodidad te proporcionará una satisfacción personal inmensa
7. Minimiza cualquier ruido
8. Salúdale con una cálida sonrisa y demuéstrole tu deseo por complacerle
9. Escúchale, déjale hablar primero; recuerda que sus temas de conversación son más importantes que los tuyos.
10. Nunca te quejes si llega tarde, o si sale a cenar o a otros lugares de diversión sin ti.
11. Haz que se sienta a gusto, que repose en un sillón cómodo.
12. Ten preparada una bebida fría o caliente para él
13. No le pidas explicaciones acerca de sus acciones o cuestiones su juicio o integridad.
14. Recuerda que es el amo de la casa.
15. Anima a tu marido a poner en práctica sus aficiones e intereses y sírvele de apoyo sin ser excesivamente insistente.
16. Si tú tienes alguna afición, intenta no aburrirle hablándole de ésta, ya que los intereses de las mujeres son triviales comparados con los de los hombres.
17. Al final de la tarde, limpia la casa para que esté limpia de nuevo en la mañana.

- Dècada 60 modifica alguns aspectes de la legislació franquista (per dones solteres) i accepta la coeducació (*Ley General de Educación*). Les dones poc a poc arriben a les universitats
- Arreu d'Europa, als anys 60 creixen les reivindicacions feministes
- El 1965 se celebra a Barcelona la primera Asamblea General de Dones que constituirà el **Movimiento Democrático de Mujeres** a tot l'Estat.